

PsittaScene

EXTRA BIJLAGE BENELUX

Bureau van Steve Milpacher

Wat denk je als je de term “welzijn” hoort met betrekking tot papegaaien? Je zou aan je eigen vogel(s) kunnen denken en denken aan voeding, verrijking en een behoorlijke ruimte die je thuis noemt. En wat is redden? Herstel? Deze termen betekenen verschillende dingen afhankelijk van de samenhang. Slaat jouw definitie op gezelschapsvogels in de ontwikkelde wereld of wilde vogels in ontwikkelingslanden? Hoe dan ook je kunt aan rehabilitatie denken als een proces van iets, b.v. een papegaai, terugbrengen naar een normaal leven; naar een plaats om te gedijen in voorspoed.

Voor gezelschapsvogels kan rehabilitatie nodig zijn bij verwonding, ziekte, afstaan of mishandeling. Bij wilde papegaaien echter is rehabilitatie vaak nodig als de vogels zijn “gered” van handel en het geluk hebben kandidaat te zijn voor terugkeer naar het wild.

Dankzij het baanbrekende werk van een groeiend legioen van koplopers, samen met de World Parrot Trust FlyFree campagne, gebeurt rehabilitatie van wilde papegaaien steeds vaker. Vanwege deze weergaloze internationale samenwerking zijn er nu duizenden wildvang vogels gespaard gebleven van een onzekere toekomst. In ontwikkelingslanden waar toegang tot bronnen gering is en er zorg voor wildlife is, vaak uit noodzaak, ondergeschikt aan menselijke behoefte, is dit een opmerkelijk succes.

Wie dachten dat zo’n aanpak niet haalbaar of irrealistisch was, raad ik je aan over de laatste vrijlating in Oeganda te lezen (pagina 3) en te kijken naar bijgesloten FlyFree in dit nummer. Er zijn buitengewone verandering aan de gang. En we bedanken de honderden zorgzame mensen, vrijwilligers, organisaties, stichtingen, medewerkers en sponsors, die onze visie delen en FlyFree steunen, hartelijk voor jullie aandeel om dit optreden waar te maken.

Groetjes,
Steve Milpacher
Directeur financiën

Karibu! (pag. 3)

Karibu nyuma parrots kijivu! (Swahili)
Welkom terug Grijze roodstaarten!

Afrikaanse Grijze roodstaarten *Psittacus erithacus* waren uit het grootste deel van Oeganda, een midden Afrikaans land aan de oostkant van hun voormalig gebied, verdwenen. Waren verdwenen, d.w.z., totdat 224 Grijze roodstaarten, in beslaggenomen van handelaren, op 28 juli 2011 werden vrijgelaten in het Kibaale National Park in Oeganda.

Jullie hebben voor het eerste kennisgemaakt in “Greys make News “ (PsittaScene, februari 2011). Ze waren overlevenden van 272 vogels in beslaggenomen bij twee zendingen in januari 2011 door de Uganda Wildlife

Authority (UWA). Ze werden allemaal vervoerd naar het Uganda Wildlife Education Centre (UWEC) voor onderzoek en rehabilitatie om te worden vrijgelaten. De World Parrot Trust zorgde, d.m.v. de FlyFree campagne, voor begeleiding, technische ondersteuning en fondsen om de vogels voor te bereiden op hernieuwde vrijheid.

Het klinkt simpel: laat ze gewoon direct vrij...? Maar in werkelijkheid zijn er zoveel factoren bij betrokken. Waar komen ze vandaan? In wat voor conditie verkeren ze? Hoeveel zijn er überhaupt? Stel je voor dat bijna 300 papegaaien op één plek tegelijk op je neerkomen tezelfdertijd. Wie zou ze kunnen claimen? Wie heeft vaardigheden en mogelijkheden om de vogels te verzorgen? Ze voeden en huisvesten? Onderhandelen over hun vrijlating? Vind een site en controleer hun vooruitgang?

Deze vogels kwamen in vreselijke staat aan op het UWEC. Zoals gewoonlijk zaten ze in overvolle kratten, waren vreselijk vervuild en gestrest, uitgedroogd en met traumatische verwondingen. Ze hadden voor onbepaalde tijd geen voedsel of water gehad. Hoe moeilijk het is naar ze te kijken, het is nog moeilijker je voor te stellen ze uit deze verschrikkelijke toestand te halen voor een mogelijke vrijlating. Deze realiteit is één van de voornaamste redenen dat de World Parrot Trust twee jaar geleden de FlyFree campagne heeft gestart. Ons doel is deze handel in alle opzichten te beëindigen zodat deze vogels niet langer onderhevig zijn aan deze behandeling. Omdat het nog steeds gebeurt is ons doel papegaaien zoals deze waar mogelijk terug te brengen naar het wild. Om dit te kunnen hebben we medewerkers ter plaatse nodig, klaar om in actie te komen, indien en waar de nood zich voordoet.

Gelukkig kwam alles op het juiste moment samen in Oeganda. De vogels werden door de juiste mensen in beslaggenomen – de Uganda Wildlife Authority, een regeringsafdeling – en werden naar de juiste plaats gebracht – het Uganda Wildlife Education Centre, een privé dierentuin, die eindeloze biodiversiteit van het land tentoonstelt. UWA zette de vogels niet in legale opvang in buitenstandaard behuizing ondertussen wachtend op een proces. Noch dumpten ze hen op een onvoorbereid centrum ongeschikt voor de vogels. UWE, hoewel betwist, stond klaar voor de vogels. Hun dierenarts Dr. Noel Arinteireho, had gewerkt met een WPT-team in Kameroen dat de grote zending van Afrikaanse Grijsz roodstaarten opving die we vermeldden als de Kongo 500 (PsittaScene november 2010).

Direct bij aankomst werden de vogels in groepen verdeeld, afhankelijk van hun conditie. Er werden onmiddellijk medische hulp verschaft en de gezondste werden weldra overgebracht naar een volière. Er was een sterke motivatie om de tijd te bekorten dat ze in een gevangen situatie verbleven. Terwijl de medewerkers van UWEC de ingewikkelde legale en politieke beslissingen oplosten, die nodig waren voor vrijlating, werden er twee mogelijke sites aangewezen waar de vogels konden overleven, eten, nestelen en vermenigvuldigen. Er werd zorgvuldig nagedacht over bewaking tegen herhaling van stropen en uiteindelijk bezocht het UWEC handhaving –en medisch team het bos om de uiteindelijke voorgestelde site vast te stellen en een tijdelijke huisvesting te bouwen. Het duurde een week om een klein gebied vrij te maken en een pre-vrijlatingsvolière te bouwen, waarbij gebruikt werd gemaakt van lokale materialen. Intussen werden er transportkooien ontworpen en gebouwd voor een veilig vervoer.

Op 20 juli verlieten de vogels het centrum voor hun nieuwe thuis in Kibaale National Park. Ze konden acclimatiseren aan hun vrijlatingmilieu een week voordat de deuren bovenop de vrijlatingvolière werden geopend en de opgewonden schreeuwen en kreten begonnen. De media was aanwezig en de hoop liep hoog op. Weldra gingen de eerste dappere 50 stuks op avontuur. Sommigen keerden haastig terug naar de veilige haven van de kooi en hun soortgenoten. Weer anderen vlogen rond en keerden terug alsof ze aan de achterblijvers wilden vertellen wat ze hadden ontdekt. Steeds meer vogels namen deel en dit bleef zo doorgaan, waarbij iedere terugkerende groep op dezelfde wijze de anderen meenam. Langzaam maar zeker maakten deze veerkrachtige vogels een belangrijke stap in de terugkeer van hun soort naar de bossen van Oeganda. Dit is een succesvol verhaal voor iedereen die erbij betrokken was.

Reden tot optimisme....

In de laatste vier jaar is er ieder jaar een beroep gedaan de World Parrot Trust om dringend hulp te verlenen aan duizenden Grijsz roodstaarten, die van illegale zendingen in beslag werden genomen. Terwijl verschrikkelijke beelden van angstige, gewonde, mishandelde vogels vaak het grote geheel onduidelijk maakt. In werkelijkheid is er reden tot optimisme – namelijk politiek (exportquota), wetten (inbeslagnames) en acties (vrijlating).

In 2001 stonde zeven landen export van 30.450 Grijsz roodstaarten toe (waaronder 7.740 *P. timneh*). In 2011 handhaven 2 landen exportquota van in totaal 9.000 Grijsz roodstaarten (allemaal *P. erithacus*). Buiten

deze afname van 70% in exportquota is er een enorme toename van inbeslagnames in verschillende landen. Tenslotte zijn er bijna 4.000 Grijszwaarte roodstaarten gered uit de handel en teruggezet in het wild met behulp van onze FlyFree campagne.

Palmkaketoewieuws (pag. 6)

Door Christina Zdenek

Tekst © Christina & World Parrot Trust

Ik richtte mijn telescoopmicrofoon naar de lawaaischoppers en baande me een weg door het schouderhoge gras voordat ik uiteindelijk de drukte in het oog kreeg. Er stond op het punt zich een epische strijd te ontvouwen. Een rivaliserende man vloog rechtstreeks af op de residerende man die vlakbij de ingang van de nestholte zat. Ze ontmoetten elkaar in de lucht, krijsend en vechtend totdat ze op de grond raakten. Het krijsen ging nog enkele langdurige vijf seconden door, waarschijnlijk één zo niet allebei in pijn achterlatend. Dit gevecht laat, voor mij, duidelijk de waarde van zeldzame, hoogkwalitatieve nestholtes zien in de altijd uitdagende wereld van de Palmkaketoewies.

Tijdens mijn laatste onderzoek bracht ik ieder jaar 6 maanden door in een schuiltent met twee zijanten, die een “humpy” wordt genoemd en grenst aan het afgelegen regenwoud in noord Australië. Het doel: uit te vinden hoe we beter Palmkaketoewies kunnen bestuderen. Ik evalueerde de efficiëntie van twee niet gebruikelijke technieken om Palmkaketoewies te identificeren en constant te volgen zonder ze te vangen. *Persoonlijk geluid* houdt in hun geroep digitaal opnemen voor geluidsanalyses, zoals een vingerafdruk. *Foto-identificatie* houdt in het nemen van foto's in hoge resolutie en profiel van de koppen om ze te identificeren, zoals ze doen bij dolfinnen en walvisvinnen. De techniek wordt ook gebruikt bij andere papegaaien zoals de Blauwkeel ara *Ara glaucogularis* en de Hyacint ara *Anodorhynchus hyacinthinus*. Zie PsittaScene 19.2, mei 2007 en 18.4, november 2006.

Dit onderzoeksproject is vooral belangrijk omdat er op dit moment geen andere alternatieven zijn om de Palmkaketoewies binnen de populatie individueel te identificeren. Het aanbrengen van gekleurde ringen/banden is niet uitvoerbaar bij volwassen vogels. Het is uiterst tijdrovend en moeilijk ze te vangen en ze kunnen gemakkelijk overstrest raken. Bovendien hebben deze vogels een goed geheugen en zijn heel intelligent, waardoor ze waarschijnlijk vangstgebieden vermijden, waarbij het gebied van kwalitatief habitat vermindert. Ik hoop dat mijn inspanningen niet alleen een belangrijk onderzoeksmiddel verschaft maar ook wat hoognodig inzicht de beschermingsstatus en uniek gedrag van de Palmkaketoewies.

Dus wat bereiken we met het identificeren van enkelingen in een populatie? Het antwoord heeft te maken met de ouderdomsstructuur van de populatie en de levensloop van de Palmkaketoewie. Omdat deze vogels zo lang leven (geschatte levensduur 40-60 jaar; in gevangenschap soms wel 90 jaar), kunnen problemen met verjonging binnen een bestaande, maar ouder wordende, populatie gemaskeerd worden. Grote, hete branden in het droge seizoen bijvoorbeeld, verbranden meer nestbomen dan verlies in het vroege droge seizoen. Als resultaat verliezen de vogels nestgelegenheden omdat dood (maar nog staande) nestbomen kwetsbaar zijn voor heet vuur. In dit grimmige scenario van onbekwaam brandregime, kunnen de voedselbomen de populatie jarenlang in leven houden, terwijl door gebrek aan nestbomen de verjonging zijn tol eist.

De levensloop van de Palmkaketoewies kan dit probleem verergeren. Ze zijn erg trage broeders waarbij paren ca. om de 2,2 jaar proberen te broeden en altijd maar één ei per nest leggen. Ze hebben tevens een laag reproductiesucces met ongeveer één uitvlieger per 10 jaar. Dus als we alleen het aantal enkelingen volgen, zonder te weten wat hun leeftijd is of hoeveel er met succes broeden, weten we alleen een klein gedeelte van het geheel. Bovendien door het determineren van de variatie van de populatie in zijn geheel (b.v. hun beschermingsstatus), zijn gegevens van losse vogels vooral belangrijk als elke vogel zo lang leeft.

Na 2½ jaar van gedegen onderzoek naar deze ongrijpbare en verafgelegen soorten, ben ik inderdaad in staat geweest een bijdrage te leveren aan een beter begrip van toegepaste gedragsecologie van de Palmkaketoewie. Ik vond ze duidelijk te onderscheiden in klankkleur van hun geluiden, wat een goed begin was om ze onderling te onderscheiden. Maar om al die tijd hun roep te onderscheiden, moest ik er eerst zeker van zijn dat de manier waarop enkelingen roepen op den duur niet verandert (zoals wanneer ze veranderen van territorium of simpelweg ouder worden). Terwijl ik deze vraag niet uitgebreid kon testen, wijzen voorgaande testen van

vocale stabiliteit erop dat ze niet stabiel zijn. Dat is het slechte nieuws. Het goede nieuws is dat foto-ID van de snavel en de kop veelbelovend zijn voor individuele identificatie en rechtvaardigen verder onderzoek. In dit ontmoedigende, verwarrende en vaak frustrerende proces om een Palmkaketoe taalkundige te worden, ontdekte ik dat hun vaardigheden nog complexer en uitgebreider waren dan die van de meeste papegaaiensoorten. Er zijn verscheidene interessante theorieën waarom. Het blijkt dat hun roep een territoriale en aantrekkingsfunctie voor partners heeft – hetzelfde als bij zangvogels – daarentegen de meeste papegaaien hun stemgeluid gebruiken voor het bijeenhouden van hun groep, splitsingsamensmelting gemeenschap.

Ik ontdekte tevens dat Palmkaketoes duetten. In vreemde, specifieke situaties, coördineren koppels een roep zo precies dat alleen de superverfijnde geluidsanalysevaardigheden, die ik tijdens deze studie ontwikkelde, kon waarnemen dat het twee vogels waren in een duet. Ik weet niet hoe ze het doen, maar ik denk dat koppels die dit goed doen al jaren, misschien decennia, een koppel zijn en de techniek perfectioneren. Hoewel mijn onderzoek gericht was op het begrijpen van de Palmkaketoes zodat we betere managementstrategieën kunnen toepassen, is het bredere doel Palmkaketoes te gebruiken als een parapluoort voor de hele Cape York Peninsula – een werkelijk unieke plaats waar de soorten van Australië zich mengen met die van Nieuw Guinea. En terwijl mijn “humpy” niet bijzonder luxe was, was het zien van epische gevechten, drummende mannen en 50m van een regenwoud leven een ware belevenis. Christina Zdenek bestudeerde Palmkaketoes onder supervisie van Prof. Rob Heinsohn en Naomi Langmore van februari 2009 tot juli 2011 als onderdeel van een promotie van de regering van USA. Haar thesis werd geaccepteerd voor een mastergraad voor onderzoek aan de Australian National University.

Terzijde

Palmkaketoe *Probosciger aterrimus*

Palmkaketoes zijn grote, zwarte papegaaien die kunnen uitgroeien tot 60cm in lengte, ze wegen meer dan een kilo en zijn wereldberoemd voor hun "drum"-gedrag (boven). Mannen vervaardigen soms drumsticks uit boomtakken en gebruiken ze om op de rand van een holle boom te drummen. Dit opmerkelijke vertoon, uniek in het dierenrijk, is een fascinerend voorbeeld van gereedschap maken en gebruik door een dier niet in verband met voedsel.

Palmkaketoes zijn inheems in Nieuw Guinea en sommige offshore eilanden. Binnen Australië komen ze alleen op de uiterste noordoostelijke tip voor, in en rond het regenwoud van Cape York Peninsula. Hoewel er gedacht werd dat de aantallen in Cape York redelijk hoog waren, zijn door verlies van habitat door aluminium mijnbouw en afname van habitat door ondeskundig afbrand beheer, de huidige bedreigingen voor deze prachtige vogels.

Kea fascinatie (pag. 10)

Artikel en foto's van Andrius Pašukonis

Als ik je zou vragen een wild, ruig berglandschap voor te stellen, wat zou dan het eerste schepsel zijn, dat in je gedachten kwam? Zou het een adelaar zijn? Een berggeit? Wat te zeggen van bergpapegaai? Een concept dat ik minder dan een jaar geleden kon voorstellen, de gedachte aan een bergpapegaai komt nu over als volkomen normaal.

Er is maar één plaats waar je kunt leren deze connectie te maken – het Zuidereiland van Nieuw Zeeland, thuishaven van de enige bergpapegaai: de Kea *Nestor Nobilis*. Inheems in Nieuw Zeeland zwerft de Kea door één van het meest spectaculaire berggebied ter wereld, de Zuidelijke Alpen. Een uniek plaats vraagt om een unieke bewoner en de Kea vervult deze eis op ontelbare manieren.

Terugkijkend op mijn avontuur met deze verbazingwekkende vogels, realiseer ik me dat de allereerste ontmoeting die ik had met een Kea de rest van mijn ervaringen in Nieuw Zeeland bepaalde.

Ik reisde van Frankrijk naar Nieuw Zeeland als onderdeel van mijn mastgraad in dierengedrag, waar ik samen met een team jonge onderzoekers was van de Universiteit van Canterbury om deel te nemen aan een veldproject voor akoestische communicatie bij Kea's. De dag na mijn aankomst, terwijl ik op de top van berggrichel zat, keek ik naar een vallei onder me, verwachtingsvol het gebied aftastend. Terwijl ik daar zat,

hoorde ik iets als een metaalachtig geklingel ver weg, wat ik eerst toeschreef aan gewaarwording door mijn jetlag. Een paar minuten later gebeurde het weer, dit keer dichterbij. Ik draaide mijn hoofd en stond oog in oog met een havikachtig gezicht, dat nieuwsgierig terugstaarde op nog geen twee meter afstand. Een lange gegroefde bek en twee donkere ogen draaiden naar de zijkant, als om te proberen een verschillend perspectief van me te krijgen. Toen de vogel op zijn gemak zich krabde, klingelde twee, gekleurde, ringen om zijn poot. De ringen worden gebruikt door onderzoekers om ze onafhankelijk te kunnen identificeren. Nog steeds starend, pakte de vogel, Hamish genaamd, opzettelijk vlak voor me een tak op. Hij trok zich daarna stilletjes terug alsof hij wilde laten zien dat de enige reden van zijn verschijning deze tak was. Op dat moment kwam de zon tevoorschijn. De vogel sprong op, gebruikmakend van een windvlaag en toonde zijn helderrood onder zijn vleugelveren. Hij gooide de tak in de lucht en landde gracieus op de grond. Nog een rondje om me heen en hij verdween achter de bomen om zich die avond niet meer te vertonen.

De korte wisselwerking toonde tenminste twee belangrijke kenmerken van de Kea. Ten eerste zijn Kea's buitengewoon nieuwsgierig. Nieuwsgierigheid is hun belangrijkste wapen tegen de ruige bergomstandigheden, waar voedselbronnen niet betrouwbaar zijn en er geen inheems vijanden aanwezig zijn. Ieder nieuw ding in hun territorium, het kan één van de honderdduizenden bergplantensoorten zijn, een kadaver of zelfs een toeristenauto aan de kant van de bergweg of een trekker, alles is een potentiële bron van voedselvermaak. Ten tweede Kea's zijn erg onvoorspelbaar. Het ene moment kunnen ze luidruchtig en briljant zijn, waardoor ze de bijnaam "clowns van de bergen" hebben. Het andere moment kunnen ze doodstil zijn, opgaande in de vegetatie en bijna niet te vinden.

Kea's zijn vrijwillig interactief met mensen, waardoor ze aantrekkelijk zijn voor gedragsstudies, behalve dat hun verschijnen zo voorspelbaar is als het weer in de bergen. Als je in Kea territorium bent, beslissen zij of je een voorstelling krijgt en voor hoelang. Op een dag wilde een groep Kea's ons om 5.00 uur 's morgens bezoeken, maar voordat we uit onze slaapzakken waren, waren ze alweer verdwenen, terwijl de volgende dag een vogel de hele nacht bleef rondhangen, terwijl hij zijn kop in onze tenten stak en aan onze slaapzakken zatte knabbelde. Ondanks een paar problemen om ons werkschema aan te passen aan de wispelturige aard van de Kea's, was de tijd die we in hun aanwezigheid doorbrachten, opwindend en tijdrovend. Bovendien leken de Kea's zich vaak door onze aanwezigheid te vermaken zoals wij dat door hun waren. Het is juist deze wederzijdse geboeidheid dat de relatie mens-Kea zo speciaal maakt, maar ook uiterst gevoelig.

Jammer genoeg, als mensen gefascineerd zijn door iets, het object dan vaak gevaar loopt. Sommige mensen zijn gek op Kea's terwijl andere ze vervolgen. Van 1860 tot 1971 doodden een slachting, gefinancierd door de regering, 150.000 Kea's vanwege de aantijging dat Kea's schapen doodden en aten. Deze claim, hoewel waar, werd enorm overdreven. Sinds 1986 zijn de Kea's volledig beschermd, maar aanvallen blijven doorgaan. Treurig genoeg was Hamish, de Kea die ik het eerst tegenkwam en zijn maatje Penelope, onder de recentelijke slachtoffers van 8 stuks.

Zelfs goedbedoelende bezoekers doen de Kea's uiteindelijk kwaad door hun natuurlijke brutaliteit aan te moedigen met niet geschikt voedsel en lokken ze naar menselijke gebieden waar de gevaren legio zijn. Ik denk dat een uitgebalanceerd en respectvolle relatie tussen mens en Kea heel belangrijk is van beide kanten. Maar respect is iets dat educatie zonder persoonlijke ervaring iets opbrengt. Het is niet voldoende de populatiedynamica van de Kea's te bestuderen; we moeten ook de vooruitzichten van de Kea bestuderen. Elke Kea afzonderlijk is van belang – niet om zijn bijdrage aan de genetische variëteit, maar om de gezamenlijke ervaring die het deelt met andere Kea's en ook met sommigen van ons. Ik ben er van overtuigd dat beschermingsplannen gebruik moet maken van menselijk bewustzijn om de verbinding tussen mensen en dieren persoonlijker te maken en daardoor aantrekkelijker.

Als je ooit in de zuidelijke Alpen bent, grijp dan je kans en begeef je buiten de bergresorts en uitkijkpunten in het land van de Kea. Heb respect en geduld en je kunt misschien beloond worden met een bezoek, wat je eigen relatie met deze fascinerende vogels zal verrijken. De volgende keer als je aan ruw berglandschap denkt, is het misschien niet de berggeit die als eerste in je gedachte schiet.

Verenvernietzuchtig gedrag

Het vinden van oplossingen (deel 1)

Cleo was net 13 maanden oud toe ik haar voor het eerst zag – een perfecte Grijs-roodstaart pop de kop op een slordig lijf – de meeste veren uitgetrokken waaronder de staart en vleugelpennen. Haar verzorger kwam bezorgd en met schuldgevoel naar me toe, niet te weten wat er mis was en in wanhoop om haar geliefde grijs te helpen.

Feather destructive behaviour (FDB) veerbeschadiging is vrij normaal bij gezelschapspapegaaien. Het is tevens een algemeen geaccepteerd gedrag – “iets wat papegaaien in gevangenschap doen”. Verzorgers, gefrustreerd door hun niet succesvolle pogingen dit gedrag te stoppen, berusten echter en accepteren dit, door zichzelf gerust te stellen dat de papegaai zich tenminste gelukkig en gezond voelt. Dit is een geval van “het slechte wordt normaal”, om een uitspraak van schrijver en gerespecteerd gedragexpert Temple Grandin te gebruiken. Als een papegaai zijn eigen veren beschadigd, is dat een teken dat er iets mis is en is tussenkomst noodzakelijk. Hoewel niet ieder geval van FDB kan worden opgelost, kan door algeheel, uitgebreid onderzoek van ieder onderdeel van het leven van de papegaai te doen en daardoor vooruitgang worden gemaakt.

De definitie van FDB, of verenplukken, is ieder zelf toedienen van beschadiging aan de veren. Dit kan zijn veren uittrekken compleet met hun bek en poot, ze afknagen van het lijf, afknippen (knippen van kleine stukjes), of de baarden van de schacht scheuren. Hieronder valt niet zelfbeschadiging (knagen tot in de huid zelf om een wonde te maken). Terwijl veerbeschadiging en zelfbeschadiging bij dezelfde vogel kan voorkomen, leidt FDB niet altijd tot zelfbeschadiging.

Regelmatig ontgaan verzorger oplossingen omdat er geen herkenning is van het probleem. In de meeste gevallen werken verschillende factoren samen om de vogel over de grens te grens te trekken naar dit extreme gedrag. Er is meestal een beweegreden, een bepaalde gebeurtenis die dit gedrag inleidt. Bij Cleo bleek bijvoorbeeld dat hij te vroeg was overgewend op een dieet van zaadmengsel, een té kort getrimde vleugel en kreeg niet de verrijking die moest leiden tot de ontwikkeling van onafhankelijkheid. Op een leeftijd van 6 maanden ging de verzorger een lange periode weg, liet haar achter bij een onbekende verzorger, waarna ze begon met verenplukken. De afwezigheid van de eigenaar was de schuld, terwijl in feite de andere condities en ervaringen Cleo vatbaar had gemaakt voor het ontwikkelen van het probleem. Risicofactoren voor FDB kan onderverdeeld worden in medische en niet-medische oorzaken. Ik hoor vaak de term “gedrag” gebruiken om verenplukken te beschrijven. Maar deze term is waardeloos en zou vermeden moeten worden. We weten dat verenplukken een gedrag is. Daarom vertelt dit etiket ons niets en brengt ons in feite naar een dood punt, met betrekking om mogelijke oplossingen te ontdekken.

Medische oorzaken kunnen inhouden (1) infecties (bacteriologisch, viraal, schimmel en parasitair) (2) stofwisselingsprobleem (leverziekte), (3) hormonaal (schildklierafwijking), (4) tumoren of (5) metaalvergiftiging. Niet-medische oorzaken waaronder (1) ongeschikt voedsel, (2) chronische stress of angst, (3) toegenomen productie van voortplantingshormonen, (4) gebrek aan onafhankelijke speelsvaardigheden wat leidt tot verveling of afhankelijkheid van de eigenaar, (5) ongeschikte badmogelijkheden, (6) gebrek aan voldoende rust, (7) te weinig beweging, (8) onvoldoende gelegenheid tot leren en keuzes maken, (9) gebrek aan foerageren en andere “ontdekking” mogelijkheden, (10) gebrek aan frisse lucht en zonlicht en (11) vreemde stoffen op de veren of blootstelling aan giftige materialen, zoals sigarettenrook.

Zelfs als je papegaai op dit moment ze veren niet beschadigd, zou elk van deze factoren, indien aanwezig, onmiddellijk moeten worden veranderd, om zodoende het probleem in de toekomst te voorkomen.

Bepaalde aanwijzingen als oorzaak kunnen worden afgeleid door te kijken waar op het lichaam het gedrag begint en wanneer het tijdens de dag het begint. Een papegaai die begint met plukken van zijn vleugels en staart of zijn veren afknijpt, doet dit blijkbaar vanwege niet-medische redenen. Een papegaai die zijn veren plukt uit zijn lijf kan dit doen vanwege medische en niet-medische oorzaken. Een papegaai die zijn veren beschadigt gedurende één nacht terwijl hij zou moeten slapen kan, in feite lijden aan een lichamelijke kwaal dat ongenoegen veroorzaakt als afleidingen van de dag er niet langer zijn.

Afgezien van elk van deze aanwijzingen, is de eerste stap om het FDB probleem op te lossen een gedegen onderzoek door een dierenarts die bekend is met dit probleem. Als je je papegaai naar een dierenarts brengt en een diagnostisch onderzoek wordt niet aanbevolen, zoek een second opinion. Het is niet mogelijk om medische oorzaken uit te sluiten door simpelweg een lichamelijk onderzoek. Terwijl er geen protocol is voor

onderzoek van een verenplukkende papegaai, kan kenmerkende testen waaronder een uitgebreid bloedonderzoek inhouden, scheikundige lijst, kweek op allergieën, mestonderzoek en mogelijk röntgenfoto's.

Na het uitsluiten van medische oorzaken is de meeste kans op resultaat om dan elk gebied zoals hieronder genoemd te onderzoeken en verbeteringen aan te brengen indien noodzakelijk.

Dieet en voeding: Papegaaien die hoofdzakelijk een zaadmengsel als dieet hebben of die regelmatig relatief hoge aantallen vet en koolhydraten eten, zijn een risico voor FDB. Zaadmengsels bevatten niet noodzakelijke vitamine A om het immuunsysteem te steunen en zijn zó hoog in vetgehalte om een papegaai vatbaar te maken voor b.v. leverziekte. Je moet de papegaai overwinnen van zaadmengsel naar een hoogkwalitatief samengesteld dieet en dan aanvullen met een gematigd leven, rauw, vers voedsel gericht op groenten, onrijpe fruit en granen. Een papegaai een beter dieet te leren eten is gewoon een kwestie van training. Als je deze verandering niet zelf met succes kunt maken, zoek dan de hulp van een professional die dit wel effectief kan zonder voor de papegaai onnodige stress te weeg te brengen.

Het totaal aantal vet en koolhydraten in het dieet moet beperkt zijn. Papegaaien zijn instinctief "behept" zich hiermee vol te proppen. Dit komt ze in het wild uitstekend van pas, waar energierijk verbruik belangrijk zijn. Echter in gevangenschap worden deze papegaaien gemakkelijk koolhydraat "junkies" die dagelijks hun portie witte rijst, puree, fruit en pasta eisen. De beste vuistregel is elk voedsel te vermijden wat bloem bevat, dat elke vorm van suiker bevat in de eerste vijf ingrediënten of dat trans vet bevat. Erg zoete vruchten, zoals bananen en druiven, zouden moeten worden vermeden en met voorkeur voor betere voedingswaarden zoals bessen.

Chronische stress en angst: Alle gezelschapspapegaaien ervaren enige stress omdat ze gevangen zitten, leven in een staat van chronische opsluiting. Deze stress kan gevaarlijk toenemen door veel omstandigheden die in onze woning aanwezig zijn. Dit varieert van veranderingen, bedreiging van andere papegaaien, kooien voor het raam zetten, de aanwezigheid van knaagdieren 's nachts, tot een onmogelijkheid tot wegvliegen van merkbare gevaren als de vleugels zijn geknipt. Er moet een gedegen en objectieve analyse gemaakt worden om oorzaken van stress te ontdekken. Dan zouden praktische veranderingen moeten worden gedaan waar mogelijk, zonder overbezorgd voor de papegaai te zijn. Als een vriend op bezoek komt met een hoed op en de papegaai is bang van de hoed, moet de vriend die afzetten. Hoeden hebben geen meerwaarde voor het leven van een papegaai. Aan de andere kant als een nieuw stuk speelgoed een angstige reactie veroorzaakt, zul je een plan moeten verzinnen om hem ongevoelig te maken door hem te laten wennen er eerst naar te kijken en hem dan uiteindelijk te leren dat het een bezigheidswaarde heeft.

Een duidelijke bron van stress bij de meest gezelschapspapegaaien is het niet kunnen vliegen. Een papegaai die niet kan bewegen zoals hij wil, niet rustig kan fladderen als gedragskeuze wat het recht is van vogels en hij weet instinctief dat, als er zich gevaar voordoet, hij niet wegkan.

Ik hoop dat als we naar een modernere en vriendelijkere manier van verzorgen van gezelschapspapegaaien gaan, dat iedere papegaai als een kandidaat zal worden gezien om te vliegen en dat het hebben van vliegende papegaaien in huis op een dag de norm zal zijn, zoals het in andere landen is.

Er is zeker een risico in huis voor een vliegende papegaai, maar er is een risico voor papegaaien als hun vleugels zijn geknipt. Het houden van een vliegende vogel kan veilig worden gedaan d.m.v. een verstandig management van de omgeving en effectieve training binnenshuis.

De overgang van een geknipt papegaai naar een vliegende papegaai zou gedaan moeten worden met behulp van een professional die met succes met vliegende vogels leeft.

Produceren van voortplantingshormonen: Dit is waarschijnlijk de meest algemene oorzaak voor FDB bij volwassen vogels. Het natuurlijke leven van wilde papegaaien is een groot gedeelte van het jaar in een inactieve hormonale status. Ze worden in een voortplantingsstatus gebracht als de milieuomstandigheden veranderen, die het broeden en jongen grootbrengen in beweging zet. Helaas zijn dezelfde omstandigheden voortdurend in ons huis aanwezig. De voornaamste aanleidingen die verzorgers geven die de productie van voortplantingshormonen verhogen zijn: (1) de aanwezigheid van paarvorming (meestal tussen de papegaai en een persoon in huis), (2) de mogelijkheid om in interacties van affectie te gaan met die ene persoon (knuffelen, strelen langs de rug en onder de vleugels, schoudertijd), (3) de aanwezigheid van een aanwezig nestgebied (toegang tot kasten, laden, slaappleatsen, kartonnen dozen etc.), (4) een niet voedingrijk dieet dat teveel koolhydraten en vet bevat, of gewoon overvloedig voedsel, en (5) een mate van eentonigheid in de

omgeving (geen uitdagingen voor nieuwe ervaringen). Een bijkomende factor kan de aanwezigheid zijn van andere papegaaien die ook in een voortplantingsstatus verkeren.

Toegenomen hormoonproductie is een fundamenteel en voornaamste probleem dat leidt tot verschillende gedragsproblemen, bovenop FDB.

Daarom is verandering in de omgeving cruciaal. Als je denkt dat je papegaai een paarbinding met je hebt, probeer deze binding te evolueren door minder tijd op de schouder te zitten, verminder en laat het knuffelen uiteindelijk achterwege. Maak in plaats daarvan gebruik van training in kunstjes of andere activiteiten die je papegaai op een andere manier met je leert omgaan. Ontmoedig ook ieder seksueel gedrag zoals ophoesten of wrijven met de cloaca tegen kleding of handen, door de papegaai te verplaatsen naar een andere zitstok en hem een meer geschikt gedrag aan te leren.

Veel verzorgers geven kartonnen dozen, legen laden of laat hun papegaai in een kast spelen in de wetenschap dat dit de papegaai heel gelukkig maakt. Dat doet het ook. Papegaaien worden opgewonden door de gelegenheid om maar in een mogelijk nestgebied te zitten.

Dit moet echter voortdurend ontmoedigd worden. Door een papegaai toegang te geven tot zulke gebieden zal niet alleen de aanwezige stroom van hormoonproductie toelaten die zulke opwindende activiteiten in beweging zet, maar zal spoedig een vorm van territoriumgedrag gaan vertonen voor deze gebieden, die vaak lastig wordt voor de eigenaar als hij een ander paar schoenen uit zijn kast wil.

Baden, frisse lucht en zonlicht: Ik wil dit tegelijk bespreken omdat dit allemaal bijdraagt aan verenkwaliteit. Veel gevallen van gedrag tot veerbeschadiging kan worden verbeterd door meer badgelegenheden.

Papegaaien moet 's morgens een bad hebben om genoeg tijd te hebben om op te drogen voordat ze 's avonds weer naar bed gaan. Een dagelijks bad kan worden gegeven aan papegaaien die hier van houden. Er moet tenminste één keer per week een bad worden gegeven. Toegang tot een buitenvolière waar de papegaai kan genieten van wind, regen en zon zal ook bijdragen tot normaal verenpoetsen.

Rust: Eisen voor rust variëren per vogel en soort. Jonge papegaaien, of die oorspronkelijk uit de Nieuwe Wereld komen, hebben tenminste 10 uur slaap per nacht nodig. Volwassen Afrikaanse Grijsstaarten en sommige kaketoetsen komen met 8 tot 9 uur toe. Verzorgers moeten in dit geval hun gezond verstand gebruiken en zich realiseren dat, hoewel we kunstmatig daglicht kunnen verlengen, onze papegaai natuurlijk tijdens de uren van duisternis zullen slapen.

Beweging: Een papegaai die mag vliegen zal op natuurlijke wijze zich bezig houden. Het aanmoedigen om te bewegen voor papegaaien met geknipte vleugels kan een uitdaging zijn. Hier kunnen hangende takken bij helpen. Voorbeelden hiervan zijn de *Spring Wing* (moedigt het klimmen aan) van www.estarbird.com.

Sommige papegaaien genieten van trucjes en verstoppertje spelen.

Vreemde of giftige stoffen: Verzorgers moeten zich bewust zijn dat stoffen die door handen kunnen worden overgebracht op de veren onplezierig kan zijn voor papegaaien. Vermijd tussendoortjes terwijl je met je papegaai bezig bent. Was je handen zorgvuldig als je gerookt hebt. Als je met je papegaai douchet, wees er zeker van dat alle zeep en shampoo van zijn veren is afgespoeld voordat je de douche verlaat.

Volgende stappen: Als je eenmaal de gebieden hierboven beschreven hebt geëvalueerd en de noodzakelijke veranderingen hebt aangebracht, is het tijd om te beginnen met het allerbelangrijkste gebied voor een oplossing van het probleem – gedragsaanpassingen en training. Dit houdt in geschikte verrijking en dan de papegaai leren bezig te blijven wat besproken zal worden in **Deel twee** van dit artikel, die zal verschijnen in het volgende nummer van *PsittaScene*.

©Vertalingen Ria Vonk